

Tecno-optimisme i cultura de lo artificial

Sostindré que, si bé és cert que la tecnologia és capaç de resoldre molts problemes actuals i de superar grans reptes de futur, també ho és que, en la mesura que ho fa, ens va allunyant cada vegada més del món físic i natural; i que, en allunyar-nos-hi, anem perdent la facultat de copsar l'origen i la naturalesa (física i natural) de molts fenòmens que afecten el nostre *modus vivendi* i posen en risc la societat, tal com la coneixem. En conseqüència, enlloc de reparar (o de restaurar al seu estat anterior) el fenomen natural que provoca el problema, mirem de pal·liar o compensar els seus efectes negatius per mitjà d'un procés artificial que el pot agreujar i/o provocar un nou fenomen (físic o natural) encara més problemàtic. Un exemple ben conegut d'això, és l'increment de les temperatures als nuclis urbans (efecte illa de calor) i la proliferació d'aparells d'aire condicionat.

S'estableix doncs una espiral -i alhora un cercle viciós- que encara que ha estat present des de l'origen de la civilització humana -i n'ha determinat la seva evolució- avui adquireix una velocitat i unes dimensions de conseqüències desconegudes.

El primer informe del IPCC es remunta a l'any 1990, sis anys més tard, amb el protocol de Kyoto, es posa per primera vegada sobre la taula la necessitat de reduir les emissions de CO₂. Què hem fet des de llavors, malgrat els innegables avenços tecnològics, per a situar-nos avui en el pitjor dels escenaris previstos pel IPCC? En comptes de canviar els nostres comportaments -estalviar energia o consumir menys- hem recorregut a instruments merament artificials -mercats d'emissions sense cap efecte dissuassori, règims institucionals ineficaços, cimeres i protocols poc comprometedors, canvis superficials en els processos productius- amb la il·lusió que la tecnologia ho resoldrà (tecno-optimisme). La mateixa transició energètica pot caure en la trampa de l'artificialitat si només es fixa en la substitució de l'energia fòssil per la renovable i no es preocupa de l'estalvi energètic...

Que consti que no nego la capacitat que té la tecnologia de millorar les nostres vides, el que no comparteixo és la creença que la tecnologia ho pot tot; i encara menys, l'opinió que aquesta ens fa millors... En qualsevol cas, la tecnologia ens fa més artificials, que no vol dir millors.

A mitjans del segle passat, el pensador Günther Anders, en la obra *La obsolescència de l'home*, ja va plantejar que la humanitat esdevindria esclava dels seus propis avenços tecnològics (o obsoleta en relació a aquests). Malgrat la seva lucidesa gairebé profètica, poc devia imaginar-se fins a quin punt això seria cert, setanta anys després.

Avui, aquest imperi de lo tecnològic és indissociable del que anomenaria "una cultura de l'artificialitat"; inculcant-nos uns valors, uns coneixements, unes creences i unes actituds molt orientades cap allò que és artificial, paulatinament i de forma molt subtil, aquesta cultura ens desconnecta dels fenòmens i processos físics o naturals.

La realitat virtual o la intel·ligència artificial serien exemples paradigmàtics d'aquesta cultura; però també ho són l'espai mediàtic dedicat a la cultura audiovisual, l'auge dels videojocs o l'ús compulsiu de les xarxes socials. Noves professions com les de *influencers*, *community managers*, *assessors d'imatge* o *spin doctors* també formarien part o derivarien d'aquesta cultura de lo artificial.

Fenòmens aparentment innocus com l'auge, en els mitjans de comunicació públics i privats, dels *talent shows*, tindrien però la funció de socialitzar el jovent en els valors d'aquesta cultura. Són

exemples d'això els programes emesos per TV3, *Epic nails* i *Eufòria*. Què millor que un “Campus Eufòria” (estada compartida pels concursants) per a socialitzar-se en aquests valors?

Evidentment, aquesta cultura de lo artificial no és cap novetat: el desprestigi del món rural i de les activitats que s’hi desenvolupen o la pèrdua de valor de l’artesania ja marcaven aquesta tendència. El problema és que avui aquesta cultura ha esdevingut clarament hegemònica.

Algú s’imagina un “talent show” sobre pagesia, en el que els i les concursants competissin per la millor collita de préssecs? I un “Campus Arrela” on els joves compartissin experiències sobre com adobar orgànicament la terra, fer empelts o recuperar llavors?

El meu propòsit no ha estat valorar moralment aquesta cultura de lo artificial, sinó el d’explicar perquè crec que deriva d’un excessiu tecno-optimisme i perquè crec que pot tenir conseqüències negatives.

Penso que, en viure en aquesta il·lusió de l’artificialitat, cada vergada som menys capaços de prendre consciència dels problemes relacionats amb la natura, de ser sensibles als canvis del nostre entorn, i d’afrontar-los humanament; en conseqüència hem de recórrer a una tecnologia que encara agreuja més aquesta incapacitat. S’estableix així un cicle o espiral que ens fa cada cop més artificials i alhora més vulnerables als fenòmens naturals...

En definitiva, penso que per a afrontar la crisi climàtica i ecològica, tan preocupants, cal un veritable canvi cultural que reverteixi aquest culte a lo artificial i aquesta fe excessiva en la tecnologia; una cultura que no consideri la tecnologia com un fi en si mateix sinó com un mitjà. Perquè també penso que considerar la tecnologia com una finalitat és el que ens fa, fatalment, més artificials i més vulnerables al nostre entorn físic i natural.

Àlex Casademunt, president CST